

KALMÁR MELINDA**Gorbacsov és a szovjet forgatókönyvek, 1988–1991**

A gorbacsovi vezetésnek nem volt kétsége afelől, hogy Kelet-Közép-Európában a folyamatok mindenképpen a többpártrendszer felé haladnak, de fokozatos, „szerves” átmenetet láttak volna szívesen, azaz a kommunista párt kezdeményezésével és irányításával „zökkenőmentesen” végrehajtott demokratizálódást, vegyes gazdálkodást, a politikában a megfelelő alkuk megkötése után az ellenzék egy részének bevonását a hatalomgyakorlásba. Moszkva tehát azt feltételezte, hogy egy mérsékelt átalakulás támogatásához és egy nehezen azonosítható célzatú Európa-koncepcióhoz minden szereplőt meg tud nyerni szövetségesei és ellenfelei körében egyaránt. A megfelelő kimenetelű modellmódosításhoz több feltétel teljesülését tartották fontosnak: a szovjetbarát kelet-európai vezetők maradjanak pozícióban, hozzájuk újak csatlakozzanak, és ők együttesen garantálják, hogy a politikai struktúra csak a szükséges mértékben alakuljon át. Vagyis: öngazgatónak látszó elemekkel egészítsék ki a működést, szimbolikusan kooptálják az ellenzék képviselőit, ha lehet, a választások előtt osszák el a mandátumokat úgy, hogy az irányítás továbbra is biztosítva legyen. A maga belső viszonyait, és a kelet-európai szovjet szféra működését ezekhez a felismerésekhez szándékozott igazítani. A térségben esedékes 1989/90-es választásokra már megújult kelet-európai vezetőgarnitúrával akart „indulni”, részben megújított struktúrával is, mely minimum szimbolikusan kooptálja, korporálja a társadalmi ellenállást (főként azok kvázi-koalícióra hajló képviselőit) annak érdekében, hogy bázist szerezzen kettős céljához: a rendszer dinamizálásához és stabilizálásához; mindig éppen azon volt a hangsúly, amelyikre egy-egy periódusban nagyobb szükség mutatkozott. Összességében a térségi modellmódosítás meghívott/”invitált” és koordinált lehetett volna, ha úgy teljesül, ahogyan azt a gorbacsovi műhelyekben eltervezték.